

LEDEN 1977

CHARTA, ANTICHARTA. PODEPSAT, NEPODEPSAT.

Anotace:	Aktivita je v dějepisné rovině věnována tématu Charty 77 a tzv. Anticharty. V obecné rovině se zaměřuje na akt rozhodnutí jednotlivce signovat text, který se může stát zásadním životním mezníkem. Aktivitu doporučujeme zařadit poté, co budou žáci obeznámeni s fenoménem normalizace a vznikem Charty 77.
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO (ZŠ) OV: OVDS
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské OV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí
Doporučený věk:	14+
Cíle:	Žáci: <ul style="list-style-type: none"> ▪ se seznámí s pojmy Charta 77 a Anticharta ▪ se zamyslí nad důvody podpisu Charty 77 a Anticharty ▪ zjistí, jaké měly podpisy důsledky na život signatářů
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PRACOVNÍ LISTY 1, 2 a 3 ▪ Projekční technika ▪ Připojení k internetu
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V úvodní části vyzveme žáky, aby písemně dokončili větu: <i>Lidé podepisují petice a prohlášení, aby...</i> 2. Rozdělíme žáky do skupin, jejichž počet bude dělitelný třemi. 3. Rozdáme skupinkám tři varianty pracovních listů. 4. Žáci si ve skupinách přečtou informační texty o Chartě 77 nebo tzv. Antichartě. Jejich úkolem je společně napsat co nejvíce důvodů, proč podepsat/nepodepsat Chartu či Antichartu. Žáci musí zvažovat, co mohli podpisem získat/ztratit. 5. Následuje společné vyhodnocení. Zástupci skupin předstoupí, vlastními slovy objasní pojem Charta a Anticharta, přečtou odpovědi na otázky.

Reflexe:	V závěrečné reflexi žáci zhlédnou tři výpovědi pamětníků. První pamětnice zdůvodňuje motivy a důsledky podpisu Charty 77, druhá pamětnice hluboce lituje podepsání Anticharty, třetí pamětník svůj podpis Anticharty i přes důkazy zatvrzele popírá. MATERIÁL obsahuje doplňující otázky a témata k diskusi, které se mohou využít v případě dostatku času.
Zdroj:	BLAŽEK, Petr a SCHOVÁNEK, Radek. Prvních 100 dnů Charty 77: průvodce historickými událostmi. Vydání první. Praha: Academia, 2018. BRIKCIUS, Zuzana, ed. Charta story: příběh Charty 77. V Praze: Národní galerie, 2017. POKORNÁ, Terezie, ed. a KARLÍK, Viktor, ed. Anticharta. Praha: Společnost pro Revolver Revue, 2002.

LEDEN 1977

PRACOVNÍ LIST 1

Co to byla Charta 77 – jak a kdy vznikla, co bylo jejím obsahem?

Charta 77 byla významná občanská iniciativa, která vznikla v prosinci 1976 jako volné sdružení signatářů zakládajícího prohlášení. Prostřednictvím tří mluvčích, kteří zastupovali rozmanité názorové proudy, vyzvali chartisté komunistickou moc, aby dodržovala mezinárodní závazky v oblasti lidských a občanských práv a zahájila dialog k nápravě neutěšené společenské situace. Na rozdíl od podobných iniciativ, které v sedmdesátých letech vznikly v několika zemích sovětského bloku, dokázala Charta 77 působit až do pádu komunistického režimu (svoji činnost ukončila po vnitřních sporech v roce 1992). Její mluvčí vydali celkem 572 dokumentů, které se vyjadřovaly k různým politickým, hospodářským, společenským a kulturním otázkám. Jejich vydávání mělo velký význam, neboť se tak otevíral alternativní pohled na významná témata a současně vytvářel kritický prostor pro společenskou diskusi. Prostřednictvím aktivit Charty 77 byla oslovována domácí i zahraniční veřejnost.

Odpovězte na otázky:

Vymyslete společně co nejvíce důvodů, které vedly občany Československa podepsat Prohlášení Charty 77. Co mohli podpisem získat?

Zdroj:

Petr Blažek, Informační text – otázky a odpovědi, jsns.cz

LEDEN 1977

PRACOVNÍ LIST 2

Co to byla Charta 77 – jak a kdy vznikla, co bylo jejím obsahem?

Charta 77 byla významná občanská iniciativa, která vznikla v prosinci 1976 jako volné sdružení signatářů zakládajícího prohlášení. Prostřednictvím tří mluvčích, kteří zastupovali rozmanité názorové proudy, vyzvali chartisté komunistickou moc, aby dodržovala mezinárodní závazky v oblasti lidských a občanských práv a zahájila dialog k nápravě neutěšené společenské situace. [...]

Kolik lidí Chartu podepsalo a co za podpis hrozilo?

Navzdory masivní dehonestáčnické kampani a různým represivním akcím se z Charty 77 nestala jednorázová petiční akce. Z prvních zveřejněných signatářů Charty 77 odvolal svůj podpis pouze jeden z nich. Naopak stovky dalších osob se postupně přidaly – na rozdíl od svých předchůdců již věděly, co jejich rozhodnutí přinese nejen pro ně samotné, ale také pro jejich rodinné příslušníky, na kterých se komunistický režim následně často mstil. Do listopadu 1989 bylo celkem zveřejněno 1 883 signatářů Prohlášení Charty 77. Už z tohoto počtu je zřejmé, že se zdaleka všichni neznali. Samotný podpis nemusel nutně znamenat dlouhodobou aktivitu, někteří poté již žádnou další činnost nevyvíjeli. Značná část signatářů se však do opozičních aktivit zapojila. Společenství Charty 77 bylo velmi živé, signatáři se vzájemně podporovali a dokázali společně komunikovat také prostřednictvím samizdatu, exilové literatury a zahraničních rozhlasových stanic. Důležitou roli zde sehrál samizdatový časopis Informace o Chartě 77, který vycházel od roku 1978.

Odpovězte na otázky:

Vymyslete společně co nejvíce důvodů, které vedly občany Československa Prohlášení Charty 77 nepodepsat. Co mohli podpisem ztratit?

Zdroj:

Petr Blažek, Informační text – otázky a odpovědi, jsns.cz

LEDEN 1977

PRACOVNÍ LIST 3

Jak na vznik Charty zareagoval komunistický režim? Co byla tzv. Anticharta?

Komunistický režim reagoval na zahraniční zprávy o Chartě 77 velmi hystericky. O zahájení rozsáhlé kampaně proti signatářům Charty 77 rozhodli podle dochovaných archivních dokumentů přímo členové předsednictva ÚV KSČ již na zasedání 7. ledna 1977. O „nepřátelském pamfletu Charta 77“ informoval ústně přímo generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR Gustáv Husák. Podle přijatého usnesení měl nejvyšší muž KSČ následně informovat o vzniku Charty 77 všechny krajské a městské organizace strany a „v duchu diskuse předsednictva ÚV KSČ rozpracovat konkrétní potřebná opatření“. Následně byla zahájena rozsáhlá propagandistická a dehonestáční kampaň v oficiálních médiích. Její součástí byla i rozsáhlá podpisová kampaň (jednalo se prohlášení uměleckých svazů Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru, kterému se hovorově říkalo Anticharta), v jejímž rámci umělci a další známé osobnosti vyjadřovali loajalitu s komunistickým režimem. Jejím vyvrcholením byla dvě shromáždění umělců (první se uskutečnilo 28. února 1977 v Národním divadle, druhé 4. února 1977 v Divadle hudby).

Odpovězte na otázky:

Proč komunistická moc nechala před televizními kamerami podepisovat prohlášení podporující režim právě herce a populární zpěváky? Vymyslete společně co nejvíce důvodů, proč většina umělců text podepsala. Co mohli podpisem získat a co ztratit?

Zdroj:

Petr Blažek, Informační text – otázky a odpovědi, jsns.cz

LEDEN 1977

MATERIÁL

Jak to vidí pamětníci?

1. Kamila Bendová

Matematička Kamila Bendová založila s manželem Václavem Bendou početnou rodinu, která se aktivně angažovala v prostředí českého disentu. V ukázce popisuje okolnosti a následky podpisu Charty 77 pro ni samotnou a její rodinu.

Video: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/totostoleti#/detail/v-5-55>

2. Hana Kofránková

Pamětnice pracovala jako režisérka v Československém rozhlase. Jejím švagrem byl filozof a jeden z mluvčích Charty 77 Ladislav Hejdánek.

Video: <https://www.pametnaroda.cz/cs/kofrankova-hana-1949?clipId=58071#recording>

3. František Ringo Čech

Střih z předvolebního rozhovoru s volebním lídrem „Strany Práv Občanů ZEMANOVCI“ z roku 2017

Video: <https://youtu.be/j8-G71wEefM>

Závěrečné otázky:

Přemýšlejte nad tím, jaké dopady na život pamětníků měl podpis Charty a tzv. Anticharty. Jak své rozhodnutí hodnotí s odstupem několika desetiletí?

Doplňující otázky:

1. Najděte souvislost mezi podpisem Anticharty v Národním divadle s událostí z 24. června 1942
2. Vzpomenete si na další příklady z historie naší země, kdy byli lidé postaveni před volbu podepsat určité prohlášení?
3. Jak hodnotíte vedení rozhovoru novinářkou Danielou Drtinovou s Františkem Čechem? Bylo profesionální? Argumentujte.
4. Porovnejte postoj Františka Čecha a herce Miloše Kopeckého, který zpětně hodnotí svou loajalitu k normalizačnímu režimu.
5. Video: <https://youtu.be/cCXs6sSTChs>